

Optimalisatie bouwplan is maatwerk

Duurzame teelt verdient aandacht

In de plannen voor het 7e Actieplan Nitraat stuurt minister Schouten van LNV aan op het invoeren van duurzame bouwplannen voor betere waterkwaliteit. Melkveehouders krijgen te maken met verplicht blijvend grasland, rust- en vanggewassen. Onderzoekers van Wageningen University & Research werken aan handvatten voor een optimaal en duurzaam bouwplan.

Boeren op zand- en lössgrond moeten vanaf 2023 jaarlijks vóór 1 oktober – na de hoofdteelt – een vanggewas of winterteelt inzaaien op 60 procent van hun areaal. Vanaf 2027 gaat dat gelden voor de volle 100 procent. Voor rustgewassen wordt roteren verplicht: eens in de vier jaar op alle percelen per 2023 en eens in de drie jaar op alle percelen per 2027.

Deze plannen staan beschreven in het concept van het 7e Actieplan Nitraat, waarop ruim 3.700 zienswijzen zijn ingediend.

Bouwplannen doorrekenen

Een duurzame teelt van voldoende en kwalitatief goed voer is de basis van een melkveebedrijf en verdient daarom aandacht, stelt onderzoeker Marcia Stienezen. Stienezen is betrokken bij meerdere onderzoeken die zich richten op de teelt van grasland en andere voedergewassen.

Ruim 65 procent van het Nederlandse land-

Kennisproducten en Mais en andere Voedergewassen.

Recent startte Stienezen samen met andere Wageningse onderzoekers, LNV, LTO, Zuivel NL en bedrijfsleven in het PPS-project Ruwvoer, Bodem en Kringlooplandbouw een onderzoek om inzichtelijk te maken wat de mogelijkheden op een melkveehouderijbedrijf zijn om aan de bedrijfsvoering gestelde doelen te voldoen met behulp van een duurzaam bouwplan. In dit kader wordt op proefbedrijf Vredepeel sinds het najaar van 2019 in een proef gemeten aan de stikstofhuishouding van verschillende vanggewas- en hoofdgewascombinaties. Enkele gewasmengsels met een deel vlinderbloemigen worden als vanggewas gezaaid en blijven liggen als hoofdgewas in het volgende jaar. Ook voerbieten zijn opgenomen in deze proef. In 2022 wordt begonnen met een scenario-studie waarin bouwplannen worden doorge-rekend.

„Met de scenariostudie laten onderzoekers zien wat de bewegingsvrijheid op een melkveehouderijbedrijf is om de gestelde doelen te halen”, geeft Stienezen aan. „De voerbehoefte van een melkveebedrijf is het vertrekpunt en door het bouwplan op verschillende manieren in te vullen wordt het effect berekend op onder andere kosten, melkproductie, koolstofopslag, biodiversiteit, gebruik van gewasbeschermingsmiddelen, stikstofuitspoeling, aandeel van het benodigde eiwit dat op eigen land geteeld wordt en emissies van broeikasgassen.”

Samenwerking akkerbouwer

Volgens de onderzoeker zijn er in Nederland voor extensieve én intensieve melkveebedrijven mogelijkheden om hun bouwplan te optimaliseren. „Een bouwplan gaat pas werken als je het meerdere jaren consequent en netjes uitvoert. Vul het in met gewassen die bij je grond en je bedrijf passen. Het is echt maatwerk en niet 'one size fits all'. Misschien zijn er mogelijkheden om met een akkerbouwbedrijf structureel samen te werken. Dit gaat verder dan de losse verhuur van

grond en de afvoer van mest. Om dit te laten werken is voor beiden een goed verdienmodel nodig.”

Gewaskeuze

Stienezen adviseert om bij de gewaskeuze in het bouwplan goed naar de energie-eiwitverhouding van de gewassen te kijken.

„Veldbonen staan volop in de belangstelling, maar ze moeten wel in je rantsoen passen. Als je veel gras verbouwt en je vervangt de maïs door veldbonen, mis je een belangrijke energiecomponent in je eigen voer, omdat bonen ook eiwitrijk zijn. Als er wel de ruimte is om veldbonen te verbouwen kan het een goede aanvulling in het rantsoen zijn”, vertelt ze.

Ook de natuurlijke omstandigheden kunnen een beperkende factor zijn. Onderzoek uit 1998 naar droogte-tolerante voedergewassen liet bijvoorbeeld al zien dat luzerne op een perceel met een goed doorlatende bodem een goede opbrengst gaf, maar dat het gewas op een perceel waar de penwortel niet

“ Een bouwplan gaat pas werken als je het meerdere jaren consequent uitvoert

bouwgebied wordt gebruikt voor de productie van ruwvoer. Door dit grote areaalbeslag heeft de manier van ruwvoerproductie grote impact op de duurzaamheid van de totale Nederlandse landbouw.

In het PPS-project Ruwvoer, Bodem en Kringlooplandbouw en haar voorgaande projecten wordt gewerkt aan verduurzaming van de productie van gras en voedergewassen. Stienezen werkt mee aan het werkpakket Duurzaam Bouwplan, waarbij de focus ligt op vruchtwisseling. In vier werkpakketten gaan de onderzoekers met de belangrijkste verbeterpunten aan de slag. Naast het werkpakket Duurzaam Bouwplan zijn dit Grasland,

Door de eis in het 7e Actieplan Nitraat dat voor 1 oktober een vanggewas of winterteelt gezaaid moet worden, komt de voederbietenteelt onder druk te staan.

weg kon een lage opbrengst als resultaat liet zien.

„Eerdere studies lieten ook zien dat voederbieten ook een interessant gewas is voor de melkveehouderij”, geeft Stienezen aan. „Ze dragen zowel bij aan de energie- als eiwitopbrengst. De koeien eten het graag. Voederbieten groeien lang door waardoor ze lang stikstof opnemen en een hoge opbrengst kunnen geven. Door de eis in het 7e Actieplan Nitraat dat er op alle percelen voor 1 oktober een vanggewas of winterteelt gezaaid moet worden, komt deze teelt in de huidige vorm onder druk te staan. In de proef op Vredepeel doen we metingen aan de stikstofhuishouding van de huidige teelt van voederbieten.”

Uitvoering van de teelt

Stienezen beaamt dat derogatie weinig ruimte laat voor vruchtwisseling, maar dat ook in de teelt en benutting van gras en maïs nog meer te halen is voor melkveehouders. „De teelt van een vanggewas na maïs is

bijvoorbeeld essentieel. Het hele plaatje moet kloppen; op tijd zaaien, op tijd inwerken”, licht de onderzoeker toe.

„Een geslaagd vanggewas houdt nutriënten vast zodat ze in de winter niet uitspoelen. De ingewerkte organische stof draagt bij aan onder andere het vochtvasthoudend vermogen van de grond. Hiermee beperk je niet alleen de stikstofverliezen naar het milieu, maar door deze investering blijft ook de maïsproductie op langere termijn op peil. En daar doe je het voor.”

Een vroeg afrijpend maïsras zorgt ervoor dat je in de meeste jaren op tijd je maïs zonder problemen kunt oogsten en een vanggewas kunt zaaien.

Kansen en mogelijkheden

Volgens Stienezen is het nu het moment om bij de loonwerker aan te geven welk maïsras je wilt laten zaaien. „De loonwerker gaat binnenkort de zaden bestellen. Door regelmatig door je gewassen te lopen zie je wat er aan de hand is en kun je bijsturen. Zeker voor

gras geldt dit. Het vraagt werk om wekelijks met je grashoogtemeter door de percelen te lopen, maar met de informatie benut je wel beter het gegroeide gras; je kunt op tijd oogsten zodat je goede kwaliteit kuil krijgt. Oogst waarvoor je bemest - en op deze manier is bovendien de beweiding makkelijker rond te zetten.”

Genoeg kansen en mogelijkheden dus voor extensieve én intensieve melkveebedrijven om een bouwplan te optimaliseren, aldus de onderzoeker.

Meer informatie over het PPS-project en de resultaten is te vinden op de website van het project Ruwvoer en bodem.

Tekst: Mascha Scharenborg

Beeld: Ellen Meinen

Heeft u vragen en/of opmerkingen, neem dan contact op met de redactie via redactie@melkvee.nl of tel 0314 – 62 64 38.